

Noter til tekst 11: Donald L. Philippi: Norito, den store renselse

Teksten er fra **Engishiki** 延喜式 ('Procedurer for Engi-æraen'), en bog bestilt i 905 af kejser Daigo til kodificering af love og skikke, affattet i sin kendte version i 927. Foruden regulativer for statsadministrationen, indeholder bogen rituelle tekster, herunder den nærværende, som Donald L. Philippi i 1959 oversatte til 'Den sidste dag i den sjette måneds store uddrivelse'. Renselsesritualet forekom to gange om året, hvoraf 'den sjette måned' er den ene. Livet blev forstået som naturligt godt, med cykliske rituelle renselser (*oharai* お祓い) af ulykker som nødvendige for at opretholde kosmisk og social orden. Til ritualerne hørte også ofringer; foruden hoffets ofringer af våben, stof, ris, salt, kød og fisk forventedes hver provins også at ofre heste.

Norito 祝詞 er en generel betegnelse for bøn indenfor shinto, hvor både verberne *inoru* ('at bede') og *norou* ('at forbande') er sprogligt relateret. Norito har muligvis relation også til *koto*, 'ord', og tekstens fokus på den rituelle fremsigelse af performative ytringer illustrerer den udbredte ide indenfor shinto om *kotodama* 言霊 ('ordets ånd', 'ordets magt').

"Hør mig, alle I forsamlede...": henvendt til kejserhoffet, herunder de kvindelige opvartere etc. Kejseren selv tiltales ikke, da denne forudsættes ikke at være uren.

"Således taler jeg": En ledende præst fra Nakatomi-slægten er den rituelle leder, der på kejserens mandat har autoritet til at foretage rensninger og ofringer.

"De ophøjede forfædreguders og -gudinders": de himmelske guder, herunder solgudinden Amaterasu 天照, som er kejserslægtens himmelske forfædre.

"Himmelsletten": *Takama no hara* 高天原, som er gudernes bolig i modsætning til den dennesidige verden befolket af mennesker.

"Vores ophøjede sønnesøn": Ninigi anses for at være den første himmelske kejser, sønnesøn af solgudinden Amaterasu og bedstefar til Jimmu, den første (legendariske) kejser af Yamato-riget (Japan) (711-585 fvt.).

”De uregerlige guder”: de lokale guder (*kami* 神), der modsatte sig kejserhoffets magt. I legenden om Ninigis nedstigning til jorden var det nødvendigt at bortvise disse for at give plads til en ny verdensorden. Afspejler den politiske situation med institutionaliseringen af kejserriget i 6.-8. årh.

”Det Store Yamato”: betegnelse for først et område ved nutidens Osaka, senere for en større provins og betegnelse for hele det japanske rige. Tegnene for *yamato* (som også kan udtales *daiwa*) 大和 betyder ordret ’Stor Fred’.

”Paladsets søjler”: søjlerne understøtter kejserpaladset, der er en dennesidig parallel til gudernes bolig på Himmelsletten.

”Himmelske synder” (*amatsu tsumi* 天つ罪): de nævnte ’synder’ er direkte referencer til Susa-no-wos grænseoverskridende handlinger i Kojiki. Disse refererer til kaos-fremkaldende urenheder, der sætter ubalance i kosmos, og fremhæver Susa-no-wo som trickster og modpol til søsteren Amaterasu og dennes understøttelse af renhed, orden, lys og frugtbarhed. Urenhederne er også af social art, som når frugtbarheden trues ved uren og overskridende handlinger. Mytologiens temaer bliver da også til normer for, hvordan samfundet bør fungere, og de ’himmelske synder’ kan også være potentielle ’menneskelige synder’, der skal renses.

”Jordiske synder” (*kunitsu tsumi* 国つ罪): de urenheder, mennesker afstedkommer ved at destruere levende væsener, ved fysiske abnormaliteter, ved moralsk uansvarlighed (herunder sort magi) og ved ulykker. Disse ’menneskelige handlinger’ resulterer i kosmisk ubalance, der som ’synd’/urenhed (*tsumi* 罪) fremkalder uorden på jorden (*kuni* 国) og den sociale verden.

”Himmelske smalle træstykker”: rituelle objekter, hvis funktion er at ’opsuge’ de begåede urenheder. Disse sættes på altre (”tusinde borde”) og med præstens ”rituelle ord” (*kotodama*) samt de himmelske og jordiske guders mellemkomst transformeres og opløses de.

”Det store hav”: urenhederne bliver sendt ud på havet, hvor ”den hvirvlende strøms gudinde” opsluger dem og blæser dem ned i underverden. Både en ’vertikal’ renselse (jordiske og himmelske guder, underverden), en ’horisontal renselse’ (på det store hav) samt præstens ord og materialiseringen af urenhederne (pindene) er i samklang med til at bortskaffe og uddrive urenhed.